

FÜGGETLEN LAPOK

Megjelennek minden nap.

Előfizetési ár:
Évesre 20 frt., félévre 10 frt., negyedévre 5 frt.
Beiktatási díj: 6-hasábos petit-sor 3 kr., bélyegdíj mindenbeiktatásért 30 kr.
A „nyilt-tör“-ben 4-hasábos petit-sor 20 kr.

Az előfizetési pénzek
s a lap kezelését illető minden tárgyak a kiadó-hivatalhoz (Első utca egyesületi könyvtárhoz, 3 korona-utca, 18. sz. a.) intézendők.
Bérmentetlen levelek el nem fogadtatnak.

Rendkívüli előfizetés

„FÜGGETLEN LAPOK“

következő folyamára.

Marczius—májusi 1/2 évre . . . 5 ft. — kr.

Marczius—júniusi 4 óra . . . 6 „ 70 „

Marczius óra . . . 1 „ 70 „

A „Függ. Lapok“ kiadó-hivatala.

EGYHÁZI ÜGYEK.

Pest, márcz. 6.

A hangulatot akarom önök számára jelezni, mely az itteni körökben a vallási kérdések iránt kisebb nagyobb összintéséggel nyilatkozik.

Positív tények még állanak előttünk mint a megállapodott fejlődés kriteriumai, jöhet a birodalmi tanácsban folyt vallásügyi tárgyalások a közvélemény irányának jellemzéséhez nem csekély adattal szolgálhat.

Annymit pozitív állíthatok, hogy a lapokban érintett merevség Bécs és Róma között itt még az egyháztól idegenkedő szellemeket is meghatotta.

Ausztria hagyományosan katolikus állam, melynek multja és politikája a papság, illetőleg a sz. szék érdekeinek hű szolgálatát tett, most az alkotmányos élet fejlődésének még csak hajnalodó koránán is ellentétbe sodortatik politikája és alkotmánya által azon politikával, mely három századon keresztül frigyessült békében és érdekazonosságban szolgált a keresztény eszmék és vallás védelmének.

Hol rejlik a helyzet ezen anomáliájának kulcsa? Két párt áll egymással szemközt mint tényleges ellentét. A Rauscher-Schwarzenberg féle egyházi és az alkotmányos szabadelvű párt. Az egyház iránt tisztelettel viseltető körök aggódva néznek a surlódásra, mely a nemzetet, a szükséges összszertartás rovására, a társadalmi életben szétforgácsolja, s valamint roszalva nézik a lapok sértő ildomtalan eljárását a katolikusok irányában, ugy leplezetlenül bevallják, hogy a sz. széknél Rauscher és Schwarzenberg bibornokokhoz intézett levelének közzététele az ingerültséget csak emelni fogja.

TÁRCZA.

A világnak az egyházügyeibe való befolyása az első keresztény századokban.

„Ha azon formák, melyekben egy világrész szellemi és politikai tevékenysége magát kifejleszté, elporhadtak, erejüket elvesztették, a társadalomban, mely hivatva van az új alakulás magvait elbontani, hatalmas ösztön keletkezik, hogy visszatérjen a történelmi fejlődés kuforrásához, ott az eszméket az ő eredetükben és tisztaságukban felfogja, s azok fényes képét a jelenkornak intó példaként bemutatja.“

Stumpf ezen szavai, melyekkel a XV. század reform mozgalmának kulcsát adja mintegy, napjaink általános alakulatai közepett annyival fontosabbak mivel a társadalmi mozgalom, mely az egyházi és állami téren a század uralgó eszméinek nevében a hatalom és szabadság helyezkedését követeli, súlypontját megtalálni még nem bírta.

A reformok utáni hangos kiáltások az egyházban, a keblek tudatában gyökerező haladási ösztön viszhangjai, mely jogosult és józan, ha azon szellemi alapok helyesebb felfogását és alkalmazását óhajtja, melyen az ember szellemi érdekei nyugosznak az államban és egyházban.

E mozgalom, mely a vallás érdekeit akarja megmenteni a közöny elől, nem tanszerű, nem támadja meg az istent, nem hitetlen.

A tanító egyház isteni küldetése mellett, a „regele sacerdotium-i“ hivatás tudatát fölébreszteti törekszik a hívekben, a tanuló egyházban. Elhagyatott látva a papságot az evangéliumi

Nagy, elkeseredett küzdelem forog itt az életben, a sajtóban és a termekben. De aki az eszmék egymáshatását figyelemmel vizsgálja, s a lélektani okok után kutat belátja, hogy nem oly szennyes és önző indokok képezik itt a rugantukat.

Az eszmék forrongása ez, mely, mint az átalakulási korszakokban történni szokott, erős áramlásban tolul az elmék és kedélyek fölé, elborítja pillanatra az igazságot, de csak azért, hogy annál nagyobb világosságban hozza annak érdekeit.

Nem állíthatni, hogy a vallás maga lépne itt támadólag fel az alkotmányos szabadság ellen. S ha vádoltatnak egyes egyháziak merevebb föllépésükért, méntséget e körülmény azon helyzetben találhat, hogy a megszokott caesarismus pártfogása elkényesztet, és elszoktatá papjainkat a nyilvános élet küzdelmeitől s megfosztá a találó tapintatosságtól, mely fele a bizonyos sikernek, s félelmet öntött belé az eszmék és szabadsági irányzatok transactiója iránt.

Azt azonban mind e pillanatig senki sem hiszi komolyan, hogy a parlamentaris kormány és a sz. szék között felszínre jött feszesség egész a szakadásig fokozódjék.

Ez ártana a politikai és vallási szabadság érdekeinek egyiránt. Feltehető a kormány bölcsességétől, hogy a kath. érdekeit és jogát nem akarja csorbítani, sőt ellenkezőleg igazságos törvények által alkotmányos elvek szerint minden áron igyekeznék fog a kath. egyházba tartozó állampolgárok politikai joga és szabadsága mellett egyházi és vallási jogukat és szabadságukat is teljesen biztosítani.

De viszont remélhető, hogy Rómában is kellő figyelem és méltánylat alá veszik Ausztria jelen helyzetét, s nem fognak a kormány intenciói irányában bizalmatlanságot érezni, sőt belátva az alkotmányos államrend által szükségképp bekövetkező változásokat, segíteni fogják a tett szolgálatok halálja fejében az erejében megrendült birodalmat ismét szilárdságra segíteni, loyális és békés szellemű concessiók által, már csak azon remény útján is, hogy a koriszmalom tévelyei által lefagyasztott hitélet és keresztény erkölcsvilág újabb lendületnek nyerheti alapját a szabadság aegise alatt, melynek tartóssága és biztonsága a vallás szövetkezésében rejlik csupán!

munkában, egyedül küzdve a vallás ellenével, szégyeni tétlen közönyét. Osztolni kíván Isten országja terjesztésének szerepében, oldala mellett óhajt küzdeni a papságnak, a vallás megmentésének győzelmében!

Ez egyetemes, általános áramlás hazánkban is.

Jogosult-e a tanuló egyháznak, a híveknek törekvése az egyházban? Nem ütözköd-e az egyház gyakorlatába, a kanoni szabályokba?

E kérdés megfajtése annál szilkségesebb, mivel volt alkalmunk a napokban is nyilatkozatokat hallani, melyek félreértésekre vezethetnének. De mársrészt a laikusoknak az első keresztény századokban gyakorolt befolyása az egyházi ügyekbe szinte szándékkal megvitatta, a helyzet bonyadalmain sokat segíthet.

A téves állítások kufteje többnyire a történelmi események elferdítéséből, vagy nem tudásából származnak.

Mi tehát az egyház eredetének, keletkezésének legközelebbi korszakába léptünk vissza, azon korszakba, mely az apostolokkal való közvetlen, vagy legközelebbi érintkezésnél fogva, öntudatában épen hordozta és alakítá testét azon eszmének, mely az egyház számára rendeltetett.

Találunk-e nyomaira a laikusoknak az egyházi ügyekbe való beszólásának az első három keresztény század alatt?

Igen. A történelmi okmányok ennek emlékeit megtarták az utókor számára.

Természetes, hogy a kezdetleges korszakban az egyház azon széles és tagozott külszervezettel, em birt, mint ma, s így a hívek viszonya és befolyása az egyházügyekbe nem a mai állapotok mértéke szerint itélendő. A szeretet szellemén alapult első századbeli egyház külszervezete szabad egyház-

POLITIKA, KÖZGAZD., PÉNZÜGY.

Választóképeség.

A mint egyik lapársunk (a Századunk) a választási törvény reformját megpendítette azonnal siettünk a kérdést mi is felfogni, s részünkről is némi adalékkal járulni e nagyfontosságú kérdés megvilágításához.

Sajnáljuk és csodáljuk, hogy e kérdés mostanig a politikai pártlapokban oly kevés figyelemre lön méltatva.

Mint mi értesülve vagyunk, a kormány e kérdést a megye rendezésénél fogva szönyegre hozni, s mi részünkről helyesnek is tartjuk, ha a választási jogosultságról van szó, az a joggyakorlat különböző terén még is némi combinatióba hozassék egymással.

Különböen kiáltó anomaliák állnak elő, mint például az 1848-ki törvényekben. Lásuk például:

„Senki sem fogja tagadni talán elméletileg, hogy a törvényhozás számára képviselő választani sokkal fontosabb functió, mint egy község számára egy tisztviselőt.

Minden józan logica szerint a qualificatio feltételeinek a functió fontosságához mértnek kell lenni.“

Nálunk az 1848-ki törvények szerint egészen megfordítva áll a dolog. Az 1848-ki V-ik és 23-ik törvények szerint a ki Pesten 300 frt értékű házat, vagy földet bir, az fel van ruházva képviselő választásnak jogával, ellenben arra, hogy egy városi irnokot válasszon, 2000 frt értékkel kell bírnia.

Miő arány ez? A többi városokban is, míg a képviselőkre nézve a választóképeség egyiránt 300 frt értékhez van kötve, ellenkezőleg a tisztviselők választásának az érték három osztálya van felállítva t. i. 300, 700 és 1000 frt a város terjéhez, az az a lakosok számához képest.

Szinte megdöbbentő dolog, hogy míg más államok annyi gondot és figyelmet fordítanak a törvényhozás alapjainak, ez pedig a választó képeség helyes megalapítására, nálunk ez szinte a figyelmet alig érdemlő tárgyak közt elmosódik, pedig ha valami van, minek keserűm fizethetjük meg árát, épen ezen könnyedség az.

Anglia nem szenvedett az alkotmányos alakulások folyamatában annyi rázkódáso-

kat, nem volt kérdés, mely az összes nemzetet a megoldásig annyi izgalomban tartotta volna, mint a r e f o r m b i l l .

Csak nálunk látszunk a kérdést könnyedén venni, pedig ettől függ a nemzet fejlődésének normális folyamata. Egyetlen lap van, mely ennek döntő fontosságát elismerte s a kérdés megoldásának magára baljóslatu következményeit előre jelzi s az a „Magyar Ujság“.

Miőta a héberelek emancipatiója kimondatott, és a consualitás behozatala a választó képességre szóba jött, veszve tartja reményeit az oly fennren hirdetett győzelemre nézve a jövő választásoknál.

Nálunk e mellett a kérdésgnek egyszerű, a megoldás igen könnyű, sőt a javaslat ugy állítható, hogy annak ostromlása igen nehézzé válhatik, mert mindenek előtt ki kell mondani az elvet, miszerint a választóképeségre nézve az ország lakossaira nézve a jogegyenlőség elve érvényesítetik.

Ennélfogva fel lesz állítva az elv, hogy senki születésénél fogva nem választó, hanem a választóképeség valamelyik qualificatiójával kell bírnia arra, hogy a jogot gyakorolhassa.

Igaz ezzel a régi nemesség proletár része megfosztatik eddig élvezett választó jogától, de a nemesség más privilegiumait könnyen megszüntettük, nem lehet haboznunk ott, hol egyének e jogosultsága áll szemben a század nagy elvével, a jogegyenlőséggel.

Továbbá az sem tartható fenn tovább, hogy törvényhozásunk alapja: a választás félig rendi, félig képviselői basison álljon fenn.

Ha már most oly osztályt, mely születésénél fogva századokig élvezte e jogot, az állam nagy érdekeiért e jogtól el kell mondanunk, mit aggodjunk mi, ha helyes censualis rendszer behozatalával az eddigi választói helytelen qualificatio mellett a joggyakorlatba bejutottak közül többen kimaradnak.

Teljes elismeréssel tartozunk Szeged egykori képviselőjének, Osztrovszky Józsefnek, hogy a fennálló választási törvényeknek a gyakorlatban hiányairól oly becses felvilágosításokat nyújtott a Századunkban s a választási törvények reformját annyi alaposággal tárgyalta.

Szükség volna már most csak az, hogy a kormány maga részéről megtenné azt, mi

apostoli szám betöltését indítványozva, Judás helyébe egy új apostol választását tüzte ki.

„Kik voltak a „testvérek“, kik majd százhuszan összejöttek?“

„Bizonyára nem volt mind egyházi személy.“

„Apostolt csak tizenegyet, tanítványt pedig hetvenkettőt nevez meg az írás, kik ez időben egyházi hivatalt viseltek. Tehát ha mind a hetvenkét tanítvány megjelent is, kérdés támad: a többi harminczhat tagja a gyülekezetnek világi vagy papi egyen-e?“

„Nem levén ez időben, az Ur mennybemenete és a pünkösöd között, más egyházi rang-fokozat a nevezettek kivül, szilkségképp azt kell mondanunk, hogy ezen 36 egyén a világi hívek sorába tartozott.

„És ők is meghívatok az apostol választásra.“ „Pedig Péter és a többi apostol bizonyára ismerték azon férfiakat, kik a megkívántató kellettel bírtak, „kik velük együtt voltak minden időben, míg közöttük járt és kelt az ur Jézus...“ És mégis 120 főnyi vegyes gyülekezetben végzik azt, amit Péter maga, mint egyházfő, is megtehetett volna...“)

*) Poterat enim s. Petrus solus, uti docet Chrysostomus, successorem Judea eligere, et apostolorum duodecim designare; sed noluit, tum ut ostenderet se non dominari in clericis, sed modesti regiminis dare et initiare exemplum, tum ut majus pondus adderet electo, majoremque ei amorem et reverentiam conciliaret, ut pote qui caeterorum calculo fuisset electus: tum denique ut Dei voluntatem in tanto negotio per Ecclesiae suffragia sortisque exquireret. Hinc rursum praeis temporibus ii duntaxat ordinabantur Episcopi, quos populus postulat, et ut ipsi populo clariores, et ipse populus eis charior esset. Audi S. Leonem epist. 87. v. 89. Expectantur vota civium, testimonia popularum, honoratorum arbitrum, electio clericorum quae in sacerdotum solent, ordinationibus, ab his qui norant Patrum regulas custodiri... Corn. a Lapide ad v. 15.

az ily reform megalapításához elutasíthatlanul szükséges.

És ez a szükséges statisztikai adatok. Midőn azon qualificatiókról lesz szó, melyben definiálva leendő, kik legyenek, vagy kik bírjanak a megyében választói joggal? ez alkalommal jöhet szóba a qualificatio a többi választásokra nézve is.

De midőn egy helyes censuális rendszer behozataláról lesz szó, akkor igen nehéz annak helyességét megítélni statisztikai adatok nélkül.

Mert a mellett, hogy tudni kellene körültekintően mennyi most a választók száma, mi az összeírásokból kiviláglik, tudni kellene még azt is, mennyi esik a lakosok közül bizonyos censuális mérték keretébe is, hogy így az alkotandó törvény következőseiről is bírálatot lehessen mondani.

A fennálló választási rendszer kiáltó hiányairól csak a statisztikai kimutatások tehetnek tanúságot, ezeket pedig a kormány a létező összeírásokból 14 nap alatt megszerzheti s összeállíthatja.

TÖRVÉNYHOZÁSI ROVAT.

Érkövi Adolf, a közös pénzügyminiszterium képviselője, kijelenti, hogy a kormány is legszentebb kötelességének tartja a takarékoságot, de épen az átmeneti teendők folytán nem lehet ezen miniszterium teendőit oly kiesínyesnek mondani. A kormány ezen évben tanulmányokat fog tenni a személyzetre nézve, és a jövő költségvetésben alaposabban meg lehet szigorítani a kormány költségvetését, de ha már jelenleg oly igen nagy lezállítatás az előirányzat, akkor a pénzügyi miniszterium nem vállalhatja el teljes nyugalommal a reá bizott teendők iránt a felelősséget.

Tiszsa Kálmán épen azért kívánja most már lezállítani a pénzügyi miniszterium kiadásait, nehogy utóbb alaposan felhozathassék azon érv, melyet jelenben épen nem fogadhat el, hogy t. i. a lezállítás következtében a személyzet egyrésze időközben elbocsátatik. Ellenmondást lát a kormány képviselőjének azon kijelentésében, hogy a kormány alapos tanulmány folytán vallja szükségesnek a jelen személyzetet, és hogy a kormány a jelen évet tanulmányra fogja használni a személyzet mekkoróságára nézve.

Zichy Antal az adózók terheinek könnyebítését fontos indoknak tartja, de az ügyvitel észszerűsége is nyomatékos érv. Zsedényi indítványában nem látja a észszerűséget bebizonyítva, s a többi közt azt sem, hogy egy pénzintézet amaz ügyeket olcsóbban és helyesebben kezelhetné. Egyébíránt a módosítványt azért sem pártolja, mert a végrehajtó hatalom körébe vág, és az illető hivatal részletes szervezetét előírja.

Zsedényi Ede nem fogadhatja el azt érvül, hogy már az év első negyedének vége felé vagyunk, mert akkor az egész előirányzatot egy szerint meg kellene szavazni; a személyzet, melynek költségvetése előterjesztetik, nem tekinthető véglegesen alkalmazottnak, míg fizetése megszáva nincsen, s azért el is bocsátható. A részletezés a szervezésben, igaz, a kormány joga, de a levonások mégis csak a személyzet megállapításával indokolhatók. Ez értelemben natározott az albizottság a számszék kérdésben is. Ajánlja módosítványát.

Tiszsa Lajos némely állítólagos félreértésekre tesz megjegyzést.

Ivánka Imre az „időközben“ határait nem tartja megkülönböztethetőeknek; a közös pénzügyminiszteriumot csak akkor lehet megalakultnak tekinteni, ha költsége meg lesz szavazva; azért sem tartja észszerűnek, hogy most szavazzassék meg a kellőnél több, nehogy a tett tapasztalások után esztendőre kellene a személyzet egy részét elbocsátani. Szólló is attól tart, hogy a személyzet majd mellőzhetlenségének bebizonyítása végett szándékos bureaucratikus munkaszaporítást fog keresni. Pártolja Zsedényi indítványát.

Simonyi Lajos b. attól tart, hogy a közös pénzügyminiszterium nagy személyzet mellett, elégséges munka hiányában, a körébe nem is tartozó ügyekben fog munkát keresni. Ennek megelőzése végett Zsedényi mellett szavaz.

Lipthay Béla b. a takarékoságról nem akar nagy szavakat használni; kéti, hogy egy magánpénzüzetet hivatva lehetne a közös pénzügyminiszterium teendőit észszerűen végezni; hol is venné például a költségvetés előkészítésére az adatokat?

Szontagh Pál különösen az időközbeni elbocsátásból merített érv ellen fordul; a hivatal részletes szervezése kérdésében kész vakon követni Zsedényit, mert Zsedényinek elég módja volt a bureaucratismus ártalmait megismerni. (Derültség.)

Csengery Antal előadó figyelmeztet, hogy az albizottság nem tekintí véglegesnek a pénzügyi miniszterium jelen szervezetét, és hogy bizonyos kelleket sorol fel annak miképi összealkotása ügyében. Ha Zsedényi módosítványa elfogadatik, a szervezés iránti felelőség a delega-

tióra esik, és nem a kormányra, mert abban a legapróbb részletek ki vannak szabva. Az átmenet nehézségeit figyelembe ajánlja; a kormány maga is bizonyára nem fogja a takarékoságot szem elől tévesztetni. A jelentésben foglalt várakozások kimondása mellett az albizottság javasolta összeg elfogadását újból ajánlja.

A jelentés ezen része szavazás utján elfogadatik.

Zsedényi módosítványát külön véleményképen jegyzőkönyvbe vétetni kívánja.

Csengery Antal előadó olvassa az albizottság jelentését a központi pénztár és a központi számszék tárgyában.

Az albizottság által ajánlott összeg megegyezik a birod. tanács delegatiójával. A bizottság elfogadja.

Csengery előadó olvassa a jelentést a legfelsőbb számszék tárgyában.

A bizottság a birod. t. delegatiójával megegyezőleg elfogadja az e czim alatt kitért 90,700 főt, mellőzi azonban a birodalmi tanács delegatiója által fevetett azon kérdést, mely szerint a közös miniszterium felszólítandó, hogy az 1866. nov. 21. rendelet által életbeléptetett számszék és annak alkalmazhatósága, különösen pedig a legfőbb számszék alkotmányos állása és az államadósági járulékok kezelésének és hováfordításának ellenőrzése tárgyában javaslatot tegyen.

Csengery Antal előadó olvassa az albizottság jelentését a tartalékhitel tárgyában. Az albizottság megadatni ajánlja az esetleges előre nem látott kiadásokra 60,000 forint erejéig kért tartalékhitelt 40,000 forint erejéig: a birodalmi tanács delegatiója megtagadja azt egészen.

Zsedényi Ede az albizottság indítványával szemben a következő ellenindítványt teszi:

Indítvány a közös pénzügyminiszter által követelt tartalék hitel törtése iránt.

Miután a közös pénzügyminiszter által előre nem látható költségekre követelt tartalék-hitel az 1867. XII. tör. cz. 37 ik szakasza rendelkezének, miszerint csak határozottan e bizottsághoz utasított tárgyakra közös költséget követni lehet, egyáltalában meg nem felel:

Miután ezen czim alatti hitelnyitás oly kiadást feltételez, mely a közös költségvetés egyik rovata alá sem tartozik, ha pedig valamely közös tárgyra megállapított költség összege elégtelennek találtatik, a pénzügyminiszter póthitelét követelhet:

Alulírt az albizottság által e czim alatt megállapított 40,000 forintnyi összeg törlesztését indítványozza.

Bécs, mart. 4. 1868.

Zsedényi Ede, bizottsági tag.

Ezen módosítvány felett keletkezett hosszas és érdekes vitaközlést holnap egész terjedelmében közöljük, megemlítvén ezuttal, hogy az indítványozón kívül a következők szólottak és pedig mind a módosítvány ellen, u. m. Érkövi Adolf, a kormány nevében, Szapáry Gyula gr., Kerkápoly Károly, Pulszky Ferencz, Széchenyi Antal gr. és Tiszsa Kálmán. A módosítvány elvetették és a jelentés vonatkozó része helybenhagyatik.

Csengery Antal előadó olvassa az össze-

Elnök: A részletes tárgyalás ekként befejeztetvén, az egész szerkezet feletti végső szavazás a holnapi ülésben fog megtörténni.

Csengery Antal előadó olvassa az albizottság jelentését a határvámok remélhető jövedelmének mily összegben számítása iránt.

A birodalmi tanács delegatiója a vámjövdelem költségvetésének megvizsgálásába nem bocsátkozik, csak annyit mond e tekintetben, hogy azon körülmény, miszerint a vámbevétel és vámkiadás egy része ezüstben, egy része papírpénzben foly be, a közös pénztári kezelésnél és számvitelnél tekintetbe vessék. A magyar del. albizottsága sem bocsátkozik a vám-költségvetés megvizsgálásába, de a közös költségekből a törvény szerint előzetesen levonandó tiszta jövedelem mennyiségét megállapítja, felemelvén az előirányzott 6,482,191 főt 8,000,000 ftra, s kimondja, hogy az érz. pénzben befolyó vámjövdelem fölöslege a monarchia két állama javára ugyanazon pénzbenben aránylagosan betudandó.

Érkövi A. a közös pénzügyi miniszter képviselője kijelenti, hogy a kormánynak nincs ellenetése az albizottság jelentésére, csak hogy azon esetben, ha a jövedelem 8 milliónál kevesebb lenne, a kevesebbet rendes uton fedezendő.

A bizottság elfogadja az albizottság jelentését.

Elnök jelenti, hogy a mai ülés jegyzőkönyvének hitelesítése végett holnap d. e. 11 órakor ülés fog tartatni, addig is gondoskodni fog, hogy a ma hozott határozatok lefordításának.

Az ülés d. u. 2 órakor eloszlik. Ülés után a 30-as albizottság tartott ülést.

Levelezések.

Az erdélyi kath. autonomia.

Kolozsvár, mart. 3-án.

A gyulafehérvári kath. status gyűlés a st. egyházi rend solidaris magatartása következtében azt eredményezte, hogy egyhangu megállapodás létre nem jöhött, a szervezési munkát a leszavazott kisebbségnek ellenvéleménye kíséretében a nmélt. cultusminiszterium elé fog terjesztetni.

A kormány fog tehát, vagy végül is az ország gyűlés saját ügyükben dönteni, a fogja a kath. egyházat megillető önkormányzati közt megszabni — am lássa a „non possumus“ sauczai közé húzódtott papság, mit fog e téren maga számára kivívni; anyyi áll, hogy mi világiak a compromissiot nem kerestük, sőt azt minden uton kerülni törekedtünk; főczélunk oda irányulván, hogy egyházi ügyeinket magunk közt igazítsuk, a hitelvetek ép-ségben fenntartása mellett az egyháznak csak is világi ügyeibe, s abba, a mi emberi intézménynek tekinthető méltányos kifolyást nyerjünk — a hierarchiai hatalom engedni nem akar, ellensége a tisztességes megosztokodásnak, s oly ténre vitte a kérdést, hol vesztése előre látható.

Az erdélyi világi katolikusok a jog terén állanak; nem kívánják, nem engedmény és nem kegyelem az, a mit megadatni kerülni, hanem maga a jogfolytonosság, s törvényeinknek rehabilitatiója.

Erdélyben a reformatió kezdetével proclamáltatott a lelkiismeret szabadsága, és a vallásfelekezeti jogegyenlősége — innen vívottak ki a linzi és bécsi közepék, melyek a vallási türelmet megállapították; az egyházak önkormányzati joga már a 16 dik század első felében törvény által biztosított, meg lévén abban határozva, hogy „az ecclesiái directiókban reformálniok a négy recepta religión levő ecclesiákna e leitől fogva szabados volt, mely keresztényi szabadság ezután is el nem rekesztetik és tiltatik; de ugy, a mint más keresztény országokban, és a mienkben is éltenek, és élnek mostan is; tudniillik, hogy in minoribus, és a melyek csak az egyházi rendelkezéket illetik, maguk az egyházi rendek is concludálhatnak és constitutiókat csinálhatnak, de azokat is generalis gyűlésekben — a hallgatókkal és külső rendekkel köz, vagy azokra is nézendő dolgokban pedig nem különben, hanem azokkal is közértelem-ből ugymin: kiki maguk religióján levő főmagistratusoknak és patronusoknak egyenlő tetszésükből“ — ezek a törvény szavai, itt van letéve mindenik vallásfelekezeti önkormányzati joga, melynek a többi vallásfelekezetek mai napig teljes gyakorlatában vannak.

Igaz ugyan, hogy a kath. egyház Erdélyben a nemzeti fejedelmek alatt, a törvény által biztosított vallási türelmet, és vallási jogegyenlőség dacára keserves üldözéseknek volt kitéve, és a katolikusok, mint tévelygők proscríbalhatni rendeltettek; de ezen szigor és a törvénybeiktöző tényleges állapotok okát abban lehet feltalálni, hogy a gazdagon dotált kath. egyháznak jövedelmei secularisáltatván, azokban a fejedelmi háztartás, és a kath. egyháztól elszakadt többi vallásfelekezeti megosztokodott, s ekként a kath. egyházon jograblás követetvén el, a dolog természetéből következtet, hogy azon egyházat, melynek irányában ily nagy sértés történt, üldöztek, s fölemelkedését, gyarapodását minden módon gátolni törekedtek.

De azért még sem lehetett a kath. egyházat Erdélyben kiirtani; — a jogaiban megtámadott katolicismus saját erejével küzdött mind az ellen, mi lételet fenyegette — 160 évig nem volt Erdélynek püspöke; a lelkiismeret szabadsága minden lépten sértve volt; de azért a kath. vallás még sem enyészett el, mert azt fenntartották a világiak, kik az országgyűléseken mint egy ember állottak ellene a kath. egyház jogait sértő megtámadásoknak, és a mindenik vallás részére törvényileg biztosított önállóság jogaik gyakorlatával soha föl nem hagyták, sőt inkább azt minden körülmények közt érvényesíteni törekedtek.

A községi egyházakat önerejükön fenntartották, a papság, az egyház szolgálai, és a hívek irányában fegyelmet gyakoroltak, törvényeket hoztak, s azoknak végrehajtását eszközölték; — a beneficiumokat szabályozták, státusgyűléseket tartottak, s azokban az egyház, iskola és nevelés ügyeit időnként önállóság elintézték.

E lapok körén kívül esik az ezen korszakban tartott státusgyűlések működését, hatáskörét, az önkormányzat mikéuti gyakorlatát bővebben ismertetni; annyit elvitatni nem lehet, hogy a kath. egyház a rá nézve nem igen kedvező akkori viszonyok közt is létezett, még pedig mint hatalom és mint státus létezett, püspök és káptalan hiányában is önállóságot gyakorolt.

1691-ben Erdély a magyar korona alá visszavértvén, midőn az I. Lipóttal bitlevel megkötötték, ismét nem a püspök, és nem a klerus volt az, mely

a már három vallásfelekezeti státusokkal a kath. egyház jogainak helyreállítását iránt oly nemes vallási buzgalommal tractált, hanem az abbeli érdem „a római anyaszentegyház vallásán lévő világi erdélyi rendeket“ illeti, kik az 1692-dik év márczius 22-én Nagy-Szebenben megkezdett, s azután Kolozsvárban folytatott tanácskozásokban mint kath. státus a többi felekezeti státusával szembeállva, és vallási párttá alakulva, követték a jog és törvény visszaállítását, azt kívánván, mint a tractatus szavai mondják, hogy „a kath. vallásnak is püspöke lehessen, mint a többi bevett valláson lévőknek“ szokott lenni — alsóbb és felsőbb iskolákat állíttasson — a katolikus vallás személyeinek hasonló szabadságuk, és jövedelmük legyen, mint a többieknek az ő rendében — egyenlő szabadság legyen mind az egyházi, és világi személyekben, számuk meghatározása, és személyválogatás nélkül mindenféle tisztek tételébe — a városokon, és egyéb helyeken is, a hol több templomok találatnak, azoknak is legyen egyaránt való osztálya, minden rendbeli szerzetnek, kik ennekölte Erdélyben voltak, ha akaradjuk leszen a bejövételre, szabad jövedelmük, és lakások legyen.“

Ezen, s később a világi rendek által bővebben kifejtett kívánások eredményezték, hogy, a mint az 1744-beli törvényczikkék tanúsítják, a kath. püspök — kit még 1697-ben is az erdélyi Gubernium becsülettel kintasított vala az országból — méltóságába, s uradalmaiba visszaállított — a Bátori féle kolozsmonostori tanulmányi uradalom visszaszerzetetett, a kath. egyháznak előitéles korábbi törvényei eltöröltettek, és a kath. egyház a hitújítás, s Erdélynek az anyahontól elszakadása után elvett jogaiba visszahelyeztetett, joggal megillető állását a többi vallásfelekezetek közt elfoglalta.

Nem a kormány pártfogásának, és nem is a többi vallásfelekezeti státusok, a multak hibáit helyreírtai hajló méltányos engedésének, mint inkább a kath. világi rend ama ernyedetlen küzdelmének köszönhetni ezen restitutiót, miszerint önkormányzati jogát meg tudta védeni, s magának a nyilvános életben tört, és befolyást tudott fenntartani — 1692. után is a kath. egyház státusgyűléseit folytonosan gyakorolta; a vallás, iskola és nevelés ügyét önállóság intézte — némely évben többször is tartott státus-gyűlést — a gyűlés elnöke az ország kormányzója volt — tagjai voltak: az időszertinti kormányzói kath. tanácsosok, titkokok; a kir. kincstárnok; főispányok, főbírák, itélő mester; a kir. tábla tagjai, az országgyűlési kir. hivatalosok — az egyházi rendből: a püspök, káptalan, és esperesek; — a honnan látható, hogy a világi rend tulszámmal állott az egyháziak felett, a püspök nem mint külön álló hatalom, hanem mint egyes tag vett részt a gyűlésekben.

Ezen állapot fennállott 1767-ig, a midőn Mária Theresia királyné a Lasitán gyönyönből az erdélyi vallási alapot is részletvén, ennek kezelését a kath. kormányzóra, és a k. kormányzék kath. tanácsosokra bízta; ezen ugynevezett „katolika commissio“ idő folytán oda nőtte ki magát, hogy a kath. státus ügyeit mind magához ragadta, a státust absorbeálta, gyűléseket nem tartott, hanem maga intézte el a kath. státusnak minden ügyeit.

Nagy sérelmet látta ebben a státus, azért is el nem mulasztá 1790-ben törvényt alkotni, mely az erdélyi kath. státus önkormányzatának helyreállítását szorgalmazta; de ezen a többi vallásfelekezetek által is támogatott törvényjavaslat nem nyerte meg a kir. szentesítést, mert mint a kir. válasz mondja, érvényben áll Erdélynek ama sarkalatos törvénye, mely mindenik vallásfelekezeti részére az önálló kormányzati jogot biztosítja; azért is a kir. válasz így nyilatkozik: „admissum ut etiam Catholici negotia sua scholastica, fundationalia, et ecclesiastica, exceptis iis quae directe episcopo sunt reservata, odiustar consistoriorum reliquarum religionum receptarum sub suprema inspectione nostra regia, solitisque circa illa majestatis iuribus, seorsim tractentur; conficienda vero de super protocollo tam catholici, quam etiam reliquorum religionum consistoria Majestati nostrae medio Gubernii nostri regii de mense in mensem substantur.“

Az ország már akkor tiltakozott ama határozatlan kitétel ellen, mely a püspöknek külön jogokat reservált, és oly püspöki hatalmat, mely a léki hatalom körén kívül esik, soha — midőn módja, és alkalma volt nyilatkozni — el nem ismert.

A kir. leirat alapján a kath. státusnak korábbi jogai élvezetbe kell vala lépnie; de a bureaucratikus és hierarchicus befolyás meghiusította a világi rend törekvését — az ügyek vezetését folytassa a kath. commissio a jelen ideig, azon különbséggel, hogy a közel mult évtizedben a kath. ügyeket a kivételes kormányrendszerek alatt épen nem is katolikus kormány hivatalnokok intézték.

Már ma az idők változtak — a nemzetnek a koronávali óhajtott kibékülése megtörtént; felelős kormányval bírnak; az alkotmány helyre van állítva; az elnyomott jogok r. rehabilitációjának korszakát éljük — azért mi erdélyi katolikusok csak azt kívánjuk, a unitáságu kultusminiszter világi

szerte ismét
vényt tiszt
g a i n k b a
koron
földén eme
Ennél
hat; mind
azon érde
azon kettő
kebelében
folyna, az
ez idő sze
vetkezése
fog a nép
szavezetett
ellentétben
kibékülés
kursa nézv
mégis meg
kell vágni
Azért
ket a kultu
miniszteri
lafejérvári
által a refe
haugoztat
munkálata
ságok ped
többsége á
egy jogta
törökves
politikai
nötetett.
gadna.

Hogy
a püspöki

Van i
vett kérdé
Ne hi
nyilt kérd
megezáfoll
azon, hogy
hessen sze
Mi eg
hogy mi el
nem vagy
juk, mint
játok, hol
pökök kije
Mi er
Megtá
tot, mi e
is emberi
mondani,
az akkori
gadna.

Magá
tértünk el
resztes ur
Mi az
rint a szer
ban, a ké
ügyeiben
sában, az
vezési gya
egyebet ál
mond.

Igy le
De e
messziről
hogy mi
szire eltér
Mert
sitottuk, n
házi jogha
tétbe hely
nevezetük,
egyházb
lsten tudja
De m
tettük vol
kimutatva
elveitől.

Mind
keresztes
vonatkozik
És e
állunk.
Mi e
álláspon
dens alap
tani püsp
térni, mi á
tünk misz
uton várni
Ezen
kellott áll
püspöki k
vásárra, s
gyanusitá
vez mi épe
vett leend
lálunk.

státusokkal a kath. iránt oly nemes nem az abbéli érvallásán lévő vik az 1692-dik év megkezdett, s tanácskozásokban ezeket státusaival akulva, követték a azt kívánván, mint a kath. val- esen, mint a "öknek" szokott kat állítbasson — k hasonló szabad t a többieknek az t legyen mind az g számuk megha és egyéb helye- áttatnak, azoknak minden rendbeli élyben voltak, e, szabad jöve- ek által bővebben ték, hogy, a mint isítják, a kath. rdélyi Gubernium szágbl — méltó- ittatott — a Bá- nyai uradalom áznak előtérletes s a kath. egyház thontól elszaka lyezetett, joggal ekezetek közt el- nak, és nem is há a multak hibáit lésének, mint in- vedetlen küdel- ót, miszerint ön- t, s magának a t tudott fenmar- az státusgyül- lés, iskola és ne- melyt évben több- gyülés élénke az voltak: az idő- esosok, titokno- nyok, főtisztek, az országgyü- lézi rendből: a — a honnan számmal állott nem mint kü- es tag vett részt g, a midőn Má- an vagyomból az n, ennek keze- t kormányzók gynevezett „ka- tán oda nőtte ki mind magához éseket nem tar- státusnak min- átus, azért is el- vni, mely az er- ak helyreállítá- vallásfelekeze- slat nem nyerte a kir. válasz ama sarkalatos kezét részére az ; azért is a kir. ut etiam Catho- nalia, et ec- e episcopo sunt reliquarum reli- spectatione nostra s iuribus, seor- te super proto- reliquorum reli- medio Guber- a substernant.“ ott ama határo- nek külön jog- at, mely a lelki midőn módja, és u is mert. státusnak korábbi e a bureaucra- húsította a vi- etését folytassa különbséggel, ath. ügyeket a épen nem is utették. a nemzetnek a egtörtént; fele- any helyre van tatiójának kor- holikusok csak miniszter világ

szerte ismert magas szellemi műveltségétől, tör- vényt tisztelő lelkületétől azt várjuk, hogy jo- gainkba vissza helyeztessünk, — mivel korunk diésőségére már a zsidó is hazánk földén emanzipátotott.

Ennél hátrább kath. egyházunk sem marad- hat; minden kath. lelkében azon kérdés támad, azon érdek foglalkoztatja: mikor fog egyházunk azon kettős nyomás alól, mely rá egyfelől saját kebelében a hierarchiai abszolút hatalomból ki- folya, azonkívül pedig a világi kormányknak már ez idő szerint fenn nem tartható gyámkodása kö- vetkeztében nehezül, felszabadíthatni? és mikor fog a nép az egyházba, honnan kiszorított, visz- szavezetett? — ezek nem kisebb kérdések az ellentétben álló erőkön mérlegelve, mint a politikai kibékülés nagy műve, de nyolcz millió katholi- kusra nézve mégis nem odábbizható vitalis kérdés; mégis meg kell oldani, szükség úgy kívánván, kettő kell vágni a esomót. —

Azért mi helyes bizalommal tesszük le ügyün- ket a kultuszminiszter kezébe, s azt hisszük, hogy miniszteri kormányunk nem engedí magát a gy- lafejtővári gytlésen a papi sztylisticai veleménye által a reform utján meggátolhatni, mert az annyira hangoztatott püspöki jogok a 20-as bizottmány munkálata által ninesenek megsérve; azon kivált- ságok pedig, melyeket a püspöki hatalom papjai többsége által megszavaztatna, nem jogok, hanem egy jogtalan állapotnak megteremtésére czélzó törekvés, mely a közel multban magukat leölt politikai szines alkotmányok iskolájából köles- pötetett, és a mit a kath. státus soha el nem fo- gadna.

Hogy a 20-as bizottmány mennyire nem sérti a püspöki jogokat? kifejtjük a jövő számban.

Több tagjai az ellenveleménynek.

LAPSZEMLE.

Van még a két kereszt ezikk írójával a fel- vett kérdések tekintetében némi számolni valónk.

Ne hitesse el magával, hogy praeccis egyszerű nyílt kérdés kiterő okoskodással, és fogásokkal megezőforható. Ma már Istennek hála túl vagyunk azon, hogy a seolasticismus ügyes fogásaival le- hessen szellemi esatákat nyerni.

Mi egyszerűn így szólunk: sz-münkre vetitek, hogy mi eltérünk az egyház és vallás tanaitól, mi nem vagyunk katolikusok többé. Ezt vissza utasít- juk, mint rágalmat, ha csak meg nem bizonyíthat- járok, hol és miben térünk mi el az 1848-ki püs- pökök kijelentéleitől.

Mi erre a két kereszt válasza?

Megtámadja magát az 1848-iki Emlékirat- ot, mi ellen nekünk semmi kifogásunk, mert az is emberi mű, ahhoz is fér észrevétel, de nem lehet mondani, hogy antikatholikus, mert akkor az akkori püspöki kar katolikus mivoltát ta- gadná.

Magára azon kérdésre, mutassa ki, mennyiben térünk el annak elveitől? miképen felel a két ke- resztes ur?

Mi azt vártuk, hogy elmondja nekünk, misze- rint a szervezetben, a felekezeti álláspont felfogásá- ban, a képviselői elvek alkalmazásában, világi ügyeiben az egyháznak, a püspökiállás átalakítá- sában, az alapság viszonyában a püspökök kine- vezési gyakorlatát illetőleg mi itt vagy ott, mást és egyebet állítunk fel, mint mit az Emlékirat mond.

Igy lett volna a ezafolatnak némi látszata.

De e helyett, hogy némi nézeteltérésről csak messziről is szólna, azt mondja a két kereszt ur, hogy mi „nemesak hajszálynit, de nagyon is mesz- szire eltérünk az emlékirattól.“

Mert mi a püspököket megtámadtuk, gyanu- sítottuk, népszerűtlennítettük, mi a püspökök egy- házi joghatóságával az alapságot és népet ellen- tétbe helyeztük, mi ezen függést szolgáltatásnak neveztük, melytől azokat emancipálni kell, mi az egyházba az emberi jogokat behozni akartuk, s Isten tudja mit mindent tettünk még.

De mindezekben, ha szórul szóra mind meg- tettük volna is, egyetlen hajszálynit eltérés sincs kimutatva, még csak állítva sem az Emlékirat elveitől.

Mind az, a mit eltérés gyanánt felhoz a két keresztos író egyedül a modorra, de nem az elvre vonatkozik.

És e részben nines mit vele s társaival szóba állunk.

Mi elfoglaltuk és védjük az Emlékirat álláspontját. Ettől, mint a megelőzőt idők praece- dens alapjaitól, nem mi térünk el, s midőn a mos- tani püspöki kar jónak látta attól lényegesen el- térni, mi álláspontunkat véde, kimutatni igyek- tünk miszerint: a szervezetre nézve sikert a mostani uton várni nem lehet.

Ezen álláspontunkon természetesen szembe kellett állunk azon nézetekkel, melyek a mostani püspöki kar nézetei gyanánt állítottak ki a világ- vásárra, s hogy ez a kath. lapoknak a püspökök gyanusítása, megtámadása, népszerűtlennítése — ezt mi épen úgy vártuk, hogy ellenfeleink főfegy- vere leendő, hogy benne semmi megiepőt nem ta- lálunk.

Erre azonban józan gondolkozó ember nem adhat semmit. A püspökök népszerűtlennítésére semmi hivatásunk, s higgye el, mi declamálhatnánk évekig, nem bírnánk annyit a tekintélynek ártani, mint ártott az erdélyi püspök eljárása a károlyfe- hérvári státusgyűlésen. Am olvassa meg az ottan jelenvolt világi tagok felterjesztett ellenvele- ményét, s mai lapunkban foglalt nyilatkozat- tait

Nem a hirlapi declamatiók, a tettek népszerűt- lenítene. A mi magyar papságunkban van hála Istennek a hazafiság mellett annyi buzgóság az egyház s annak vezetői iránt, hogy mi valóban a kath. szellemet megtagadnók, ha mi egyházele- nesek, a püspöki tekintély támadói volnánk, elfor- dulna tőlünk méltó indignatióval, de van annyi öntudatos érteleim is, hogy midőn világi dolgokban ellennézetet kell kimondanunk, azt nem tekintü a püspökök, csak nézeteik megtámadásának, oda pedig lapurk soha sem sülyed alá polemijában, hol a többi kath. lapok állnak, mely moesárokbl ki- emelkedni soha sem bírnak, mely stylisticai gya- korlatait naponta olvashatjuk.

(Carmen lugubre) Ily formán tehát le vagyunk verve. Csaknem egy egész hónapon át tartott a végzetserüi válság. Mint Damoklos-kard lebegett fölöttünk a rémteljes szó, melynek ki- mondása, mint

„Mars mord dühe ront, bont, vag“

s mégsem írtózott azt ránk rivalni a kegyetlen! Az elv, melyért küzdünk, elveszté igazságát, az irány, melyet követünk, mint az emberiség történelme által megbélyegzendő örvöngés lön igazolva s a nagy czél, mely után a gondolatok és meggyöző- dés küzdelmei közepett kitarással fáradtunk, eltűnt mint szappanbuborék, siró lelkünk fáradalma előtt.

Mindezen csapást egyetlen szó, egyetlen nagy gondolat varázsolta reánk! Tudtuk, hogy az „Idők Tanuja“ lehetne annak boldog tulajdonosa, azt is tudtuk, hogy az armstrong lövegei közé tartozik, melyet ha egyszer szélnek ereszt, Jericho falai is dűledzének, ha Izrael fiait már előbb nem demo- lirozták volna!

A tofana esőppjei csak lassan, fokozatosan ölk. Hatásuk ellen nines antidotum, s a méregke- verő ügyesen osztja be kitűzött áldozatának az adagokat

Igy tön szerelmes collegánk, az Idők Tanuja is velünk. Először nagy dózissal jött felénk, egy géniális szerkesztői jegyzetben, aztán esőppenként nyújtá mixturáját. Egyik nap protestans, másnap dűböncz, majd lázító és mit tudom én miféle ezi- mekkel tisztelt meg lapunkat, illetőleg annak pap szerkesztőjét.

Mindezen mérgezés azonban, ugy látszik, nem használt.

Azért is tegnap összeszedte fegyverének, eszé- nek, logikájának és keresztény jámborságának minden rendelkezésére álló fegyverét, és felénk zudítá a nagy vádat: „te exkáplán!“

No a püspöki munkálat ezen érvelés által meg- van mentve, az 1848-diki „Emlékirat“ desavoni- rozva és Zoványi tönkre verve. Hej te ex- káplán!

Ezen argumentáció cöpiája az utcazi suban- czok által bölesen alkalmazni szokott sehlagwor- toknak: tu pedjar, tu jurat sat, de bennünket ily észjárás az Idők Tanuja részéről meg nem lep. Az teljesen igaz, hogy Zoványi exkáplán, oly igaz, minthogy Lonkay uram exfináncz és mit tehetünk mindketten róla, ha egyikünk mint ká- plán abban fáradozott, hogy adjuk meg Isten- nek, ami Istené, másikunk pedig, gondot viselt az adóra, dohányra, bélyegre sat. sat.

Én szerepet azóta sem cseréltem. A vallásbeli igazságnak, a jognak és a jónak evangéliumszerű hirdetését most tollammal folytatom, akkor szóbeli tanítással tettem. Hivatásom, állásommal jelen pá- lyám igen, igen összefér.

Lonkay ur azonban bucsút vett előbbi pályá- jától s most — lapot szerkeszt!...

Ez az élet gúnya. Én bizon kis ember vagyok mint „exkáplán“ s érzem, mennyire fölöttem áll az exfináncz, most már lovagszerkesztő Lonkay!

Különben én megengedem, hogy midőn az „Idők Tanuja“ exkáplánunkat hozza fel ellen-ünk vádud, implicite önmagáról azt állítja, hogy ő nem cserélt életfoglalkozást és hivatásos műkö- dést, s hogy biz ő fináncz most is az egyházban! Csak a kraváti más, az izé ugyan az, tartja a spanyol közmondás. Si tacuisses!!

UJDONSÁGOK.

— **Ő felsége a király** szombaton este 9 óra 30 perczkor a szokott személyvonattal utazik el Pestről Bécsbe; a királyi gyermekek pedig már reggel 8 óra 50 perczkor külön udvari vonattal elutaztak.

— **A belügyminiszter** a miniszteri tanács rendeletéből a pesti demokratákör további műkö- dését betiltotta.

— **A jezuiták** eddig a feldkirchi és ragusai gimnasiunokat bírták Ausztriában, a bécsi minisz-

terium azonban legközelebb elhatározta, hogy mindkét gimnasiunot kivesszi a t. atyák kezéből.

— **A gyulafehérvári gör. egyesült érsek- ség** ügyében — mint a „Federationea“ örömmel jelenti — a miniszterium már tért felterjesztést a király elé. A felterjesztésben tekintetbe vétettek azon indokok, melyek a román ajku országos kép- viselőknél e tárgyban szerkesztett emlékiratában részletezve vannak.

— **Budán a tabáni lelkész** nehiny nap előtt meghalálozván, a külváros lakói közt a le- endő lelkész választása élénk beszéd tárgyat ké- pezi. A megválasztásra Romeiser József pest-belvárosi segédlelkész urnak, ki jeles egyházi beszédei által a mivel hívek figyelmét már is ma- gára vonta, van legtöbb kilátása, miután az ott eddig működött ferencziek helyett világi lelkészek al- kalmazását kívánják. Ez intézkedés főczélja abban rejlik, hogy a magyar ajku hívek nagyobb figye- lembe részesítenek.

— **Damjanich tábornok munkái**, melyet a hős utolsó perceiben használt, Kocsis aradi la- kos birtokában vannak, ki azokat szent ereklye- ként őrzi.

— **Böszörményit** — mint a „Föv. Lap.“ hir- leli — sajtópöre újabb tárgyalásánál Kállay Ödön fogna védeni, ki e napokban Pestre érkezett. Az „Ung. Lloyd“ pedig úgy értesül, hogy Böszörményi szerkesztő ur felfolyamodványára megtagadólág választott a felsőbb hatóság.

— **A királyné** a brassói nőegyletnek, mely prot. árvák nevelését tűzte feladatául, 100 frtot adományozott.

— **A Zágráb városi képviselők** választásánál a 2 dik kerület 3-dik sectirájában szintén az unio- nisták nyertek többséget.

— **Baránybörbe öltözött farkasok.** A „Gazetta Transilv.“ írja, hogy „Aler-Vorstad“ és „Pest“ postabélyeggel röpviek érkeztek Erdélybe, melyek a „román testvérekhez“ szölvá arra ösztön- zik azokat, hogy minél több ezer aláírással ellátott bizalmatlansági szavazatot küldjenek a Pestre fel- ment román ajku képviselőknél, mivel azok a ha- zát elárulták s mivel elismerni látszanak az erdélyi autonómia megszüntetését. „A haza áruló,“ mint látszik, mindenütt kelendő ezia.

— **A Bécs és Pest közti forgalomra** azon reformot hozza be az államvasut, hogy minden este 7 óra előtt felbont árai 24 óra alatt tovább- szállít s ezt a vitelbér felének elvesztésével garan- tizozza.

— **A Hazánk jól értesült tudósítása** szerint a kormány a debreczeni szatmár-szigeti vaspálya kiépítése iránt a szerződölvényt a gr. Schönborn-féle consortiummal megkötötte és így annak ki- építése elől már minden akadály el van há- rítva, miután a kormány ezen vaspálya lé- tesítésére magától a törvényhozástól volt felszólítva s így semmi oldalról többé ne- hézségek nem fordulhatnak elő. A kormány ezen eszelekvényében az éjszakkéleti vidékek régtáplált reményeinek teljesülése nyert va- labára örvendetes megoldást.

— **Löv Lipót** szegedi főrabbi legújabb „Ho- milia“ és a „Közjó kútforrásai“ czimú hitazono- klatai megjelentek a sajtó alól. Mindkét mű eléggé tanskodik a hazai zsidóság eme kitűnő hitzóno- kának fényes tehetsége és tiszta hazafiázelmeről, valamint a haza szent ügye iránti buzgalmaról.

— **Tótvölgyi Titus** „Bach korszak“ cím alatt egy tíz ivre terjedő munkára bocsátott ki előfizetési felhívást. Az előfizetési pénz 1 fital ápríl 1-ig a szerző s kiadóhoz — Uri utca 4 sz. a. — küldendő. Minden egyes előfizető ráadásul egy ka- lendáriumot is kap.

VEGYESEK.

— **Környei Jánostól** legközelebb egy érde- kes társadalmi politikai munka jelent meg: „Az iskola társadalmi jelentőségében“ czim alatt. Szerző ebben a többi közt kiválólag az állami közös iskolák fellállítását hangsúlyozza a hitfelekezeti iskolák ellenében. A mű ára 1 frt.

— **Divald A. és Wagner K.** „Erdészeti mű- szótára“ bocsátottak ki megrendelési ivet. A mű, melyet gazdáink és erdészeink bizonyosval a leg- nagyobb örömmel fogadnak — ára csak 1 frt 50 kr — postai utánvét mellett fog szétküldetni, az erdész- szeti egyesület titkárához intézett egyszerű meg- rendelés után.

KÜLFÖLD.

— **Franciaország.** A francia miniszterválságra nézve melyről már hetek óta beszélnek annélkül, hogy valaki valami bizonyosat állíthatna, egy pá- risi levelező úgy értesül, hogy egy új miniszterium alakulása azért hisült meg eddig, mivel Ollivier Emil vonakodott a cabinetbe lépni. A császár mult hó utolsó napján egy adjutansát küldte hozzá, hogy arra bírja, miképp egy új cabinet képzésében részt vegyen. Ollivier azonban oly föltételeket szabott, hogy semmi sem jöhetett létre és az eddigi cabinet egyelőre megmarad. Ugyanis Ollivier vonakodása után nem találkoznak férfiak, kik a régi miniszte- reket pótolhatnák. A levelező ezen híreket, mint ő maga mondja, jó forrásból kapta.

Egy másik párisi levelező meg azt tudja, hogy Párisban — még pedig jól értesült körökben — a császárnak a néphez intézendő egy kiáltványáról beszélnek, mely az alkotmány teljes módosítását tárgyalja. Hogy ezen kiáltványt a csász. nyomdá- ban már előkészítik, az tény, de jellemét illetőleg a nézetek különbözők. Egyenymek egy azt hiszik, hogy a császár kitágítja az állam illetékét és arra törvényhozó hatalmat is ruház, mások meg azt ál- lítják, hogy a módosítás a szabadelvű irány felé czéloz. Sokan még azt is mondják, hogy az alkot- mány ezen módosítása általános népszavazás utján fogna meg erősítettü. Ezen részletekért a mondott

levelező nem vállal felelősséget, de meg van győ- ződve arról, hogy a császár nemokára fontos lépést fog tenni. Arról is van szó, hogy Páris erődítményei ép úgy fognak fölfegyvereztetni, mint az a határ erődök kel történt.

A kamarai ülések csak egy folytatott hosszú botrány. A francia törvényhozó testület napról napra szeretetre méltóbb szokásokat vesz föl. Az emberek most úgy mennek oda, mint valami szin- darabba, vagy inkább egy circusba, hol izmos bir- közők viaskodnak egymással. A törvényhozó tes- tület f. hó 2-án tartott ülése elejétől végig igen vi- haros volt, noha, mint már írtuk is, a többség által javasolt napirend elfogadtatott. Jules Simonnak, ki a szabályzat alkalmazásáról beszélt, Jerome Dávid válaszolt. Ez kijelenti, hogy febr. 24-én kö- teltségét a kamara egyetértésével teljesítette, mit a többség megigenelt, hogy a kamarával nem ta- nácskozott mivel a napirenden már nem állt semmi és nem akart egy oly sajnálatos esetet előidézni, milyen már volt. Erre Jules Simon kezdett szólni, hogy bebizonyítsa, miszerint az elnök a szabályzat ellen és egészen önkényileg járt el. Ha ezt egy ka- mara megengedi, akkor méltósága ellenére ese- lekszik.

Itt rémitő vihar tört ki, mely még fokozódott, midőn Jules Simon kijelenté, hogy ő semmi szem- mélyes kérdéseket nem akar a dologba hozni s nem szándéka az eseményt még szenvedélyesebbé tenni. Mindkét oldal a legelősebb szavakra fakadt, és a zaj oly nagy lett, hogy egy szót sem lehetett érteni. Végre a nyugalom ismét helyre állt, és No- get St. Laurent fölvasta a sajtótörvény új czik- keit. Discussiójuk elnapoltatott. A kamara nagy izgatottságban oszlott szét. A rakpartokon 5000-nél több ember gyűlt össze, hogy az ülés berekeszté- sét várják. De tüntetések nem fordultak elő.

A törvényhozó testület f. hó 4-én tartott ülésé- ben Niel tábornagy azt mondta, hogy az ellenzék majd nemokára meg fogja banni, hogy Francia- ország új katonai szervezetét megtámadta, mert ezen szervezet az országra nézve a béke záloga, a népre nézve elviselhetőbb s ölesőbb lesz, mint az előbbi. „A következő tavasszal egész hadseregünk azon új löfegyverekkel lesz ellátva, melyek eddig a legtükö- letesebbek.“ Ezeknek elfogadása által Fran- ciaország a többi hatalmakat arra kényszerítette, hogy ők is átalakítsák fegyvereiket. Franciaország a tábornagy állítása szerint két évvel van előbbre, mint a többi hatalmak, mi az Európában történt eseményeket tekintve, soknak mondható. Az erős szervezet által támogatva az ország biztonság- gal szentelheti magát a béke munkájának.

A 100,000 embernyi évi hadtartozék ellenében sokan Rouher megnyugtató nyilatkozataira hivat- koznak. „Ha valaki, ugy bizonyára nem én va- gyok az, ki ezen nyilatkozatok jelentőségén es- rebát ejtendő De Rouher államminiszter a jelen- legi viszonyok szerint beszélt. Ő nem mondhatja meg, mi lesz öt vagy hat esztendő mulva. Ha az előbbi hadtartozékok száma csak 80,000 ember lett volna, akkor a mult nyáron 140,000 emberrelkel kevesebb lett volna fegyver- ben, és az én meggyöződéseim szerint mi most teljes háborúban lennénk. Azt ugyan nem vagyok képes bebizonyítani, mindazáltal az meg- gyöződéseim. Békénk volt s az ma talán inkább van biztosítva, mint azelőtt. Ha önkön nem akarják tartani, akkor szükséges az évi tartozékokat 100,000 embernyi számban megtartani.“

— **Angolország.** Az angol lapok kiválóbbjai márcz. 1-jén megjelent számaikban Disraeli mi- niszterelnökké való kinevezetéséről és az új cabinet fölött nézeteiket adják elő. Megengedik, hogy ez a legtehetségesebb férfiakat foglalja magában, kik a toryknak rendelkezésére állanak, hogy a miniszte- rium az alsóházban rendkívül jól, a felsőházban ellenben igen gyéren van képviselve, és hogy ha nem jönnek közbe előre nem látható esetek, a mi- niszterium a jövő ülésszakig fenntarthatja magát.

Az egyik lap azt mondja, hogy az új cabinet szel- lemre nézve fölösleggel bír, de nines politikai jele- me. Cairns lord meghívása által értelmi erőre nézve sokkal többet nyert, mint vesztet Derby lord kilépése által. Ez utóbbi azonban cabinetjének a lovagiasság és aristocraticus méltóság bizonyos fényét kölcsönözte, mellyel a mostani nem bír.

Azon három férfi, kik Disraeli cabinetjének kinyomatát képezék, ugymint maga Disraeli, Stan- ley és Cairns lordok, mindnyájan a hideg értelmi- ség hírelve bírnak, mely nem kelt ragaszkodást vagy lelkesedést. Hiányzik náluk, mit Derby lord kétségtelenül bírt, a mondhatók heroicus elem, melyből ered a valódi politikai erő. Ha az új kor- mány tartamm 1 kíván bírní, akkor pártjának hangját az ir kérdésre nézve meg kell változtatnia, Hogy ezt képes lesz-e tenni, azt kétségbe vonjuk és ebben rejlik fennállásának legnagyobb veszélye. Igen bölesen eszelekedett Disraeli, hogy a kincstár- nokságot másra ruházta át, mert ő nem mint pénz- ügykezelő szerzett magának tekintélyt, hanem mint az alsóház vezére. Eszeleyesség volt az is, hogy az eddigi indiai miniszter, Northcoteot, ki beleélté magát az abyssiniai háború részleteibe, nem moz- dította el állomásától.

Egy másik újság szintén egészen rendén ta- lálja, hogy Disraeli bizatott meg a miniszteri el- nökséggel, de kiemeli azt is, hogy igen kevéső van képviselve a felsőházban, hol pedig Cairns lordban az egyedüli értelmi tekintélyt bírja, míg a legjelentékenyebb szakmak főnökei az alsóházban ülnek. Egy harmadik újság Disraelinek azon tettét, hogy a kincstárnokságot nem tartotta meg, helye- nek tartja ugyan, de igen sajnálja, hogy az nem került Northcoteanak, a conservatív párt legtehet- ségesebb pénzügyészének kezébe.

Szerkesztői üzenet.

R. J. urnak Pozsonyban: R. Sz. szerkesztőse- günkben található.

Mindszent: Tizedik. Mindenesetre dél- előtt.

Kiadó-tulajdonos és felelős szerkesztő:
ZOVÁNYI J. MIHÁLY.

